

SOSIONOMIOPIISKELIJOIDEN AJATUKSIA SOSIONOMIN
(AMK) TYÖLLISTYMISESTÄ JA TYÖMARKKINA-ASE-
MASTA SEKÄ OMISTA TYÖLLISTYMIS- JA TYÖNÄKY-
MISTÄÄN

Liikanen Hannamari

Opinnäytetyö
Hyvinvointipalvelujen osaamisala
Sosiaalialan koulutus
Sosionomi (AMK)

2018

Hyvinvointipalvelujen osaamisala
Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Hannamari Liikanen	Vuosi	2018
Ohjaaja(t)	Heidi Pyyny & Leena Viinamäki		
Toimeksiantaja	Lapin ammattikorkeakoulu		
Työn nimi	Sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomin (AMK) työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta sekä omista työllistymis- ja työnäkymistään		
Sivu- ja liitesivumäärä	40 + 7		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomin (AMK) työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta sekä heidän ajatuksiaan omista henkilökohtaista työllistymis- ja työnäkymistään. Opinnäytetyöni tavoitteena on tehdä näkyväksi sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomin (AMK) työllistymisestä sekä sitä, millaisia sosionomiopiskelijoiden omat työllistymisvisiot ovat.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisesti. Aineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla. Haastatteluihin osallistui kuusi Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa. Haastattelut nauhoitettiin sekä litteroitiin ja aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla.

Opinnäytetyön päätulosten mukaan sosionomin (AMK) työllistymistä pidetään yleisesti hyvänä ja positiivisena asiana työllistymisen suhteen nähdään sosionomin (AMK) työmahdollisuuksien monipuolisuus. Sosionomi-ammattinimikkeen ajatellaan olevan edelleen jokseenkin tuntematon ja jäävän pimentoon alan laajan tehtävänimikekirjon vuoksi. Henkilökohtainen työllistyminen nähdään melko positiivisena ja valmistumisen jälkeisen työllistymisen nähdään olevan yhteydessä opintojen ohessa tehtyyn työhön. Sosionomin (AMK) työ uran alkuvaiheessa nähdään hyvin pitkälti pätkätöinä ja mahdollisena pidetään, ettei valmistumisen jälkeen välttämättä heti työllisty sellaiseen tehtävään, jota ensisijaisesti haluaisi sosionomina (AMK) tehdä. Haasteena työllistymisessä nähdään muun muassa sosiaalialan työpaikkojen suuret hakijamäärät.

Sosionomin (AMK) työn sisällöstä ja osaamisesta ollaan historiallisesti ja työelämään sijoittumisen näkökulmista yksimielisiä, mutta siltikin on ollut haasteita vakiinnuttaa sosionomien (AMK) paikka työelämässä. Kaikesta huolimatta sosionomit (AMK) ovat työllistyneet hyvin. Tämän opinnäytetyön mukaan sosionomiopiskelijat näkevät sosionomin (AMK) työllistymisen ja työmarkkina-aseman sekä oman työllistymis- ja työnäkymänsä kaiken kaikkiaan valoisana.

Avainsanat   sosionomi (AMK), sosionomiopiskelija, ammattikorkeakoulu, työllistyminen, työmarkkinat

School of Social Services, Health
and Sports
Degree programme in Social Ser-
vices
Bachelor of Social Services

Author	Hannamari Liikanen	Year	2018
Supervisor	Heidi Pyyny & Leena Viinamäki		
Commissioned by	Lapland University of Applied Sciences		
Subject of thesis	Thoughts of Bachelor of Social Services students about their employment and the labour market position of bachelor of Social Services and how students see their own employment views		
Number of pages	40 + 7		

The purpose of this thesis was to examine the thoughts of Bachelor of Social Services students about their employment and labour market status. Also thoughts about their personal possibilities to get employed was examined. The aim of this thesis was to expose how Bachelor of Social Services students see their own employment possibilities.

A qualitative method was chosen. The material was collected with theme interview. A total of six Bachelor of Social Services students of Lapland University of Applied Sciences were interviewed. The recorded interviews were transcribed and the material was analyzed with inductive content analysis method.

The main results of this thesis indicate that the overall employment possibilities among Bachelor of Social Services students are seen in a positive light. However, the title "bachelor of Social Services" still seems to be a bit strange in the big picture.

According to this thesis Bachelor of Social Services students see their possibilities in the labour market in a positive light. All though there have been some challenges to establish the position of bachelor of social services in the labour market, this thesis indicates no such thing among Bachelor of Social Services students.

Key words bachelor of Social Services, Bachelor of Social Services student, University of Applied Sciences, employment, labour market

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYS	6
2.1 Sosionomikoulutuksen taustaa	6
2.2 Ammattikorkeakoulun tuottama sosionomin (AMK) osaamisprofiili.....	6
2.3 Sosionomin (AMK) pätevyys ja tehtäväalueet.....	8
2.4 Sosionomien (AMK) työmarkkina-asema ja työllistyminen.....	9
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	14
3.1 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat ja aineiston kerääminen	15
3.2 Aineiston analyysi	17
4 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET TULOKSET	19
4.1 Sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomien työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta.....	19
4.2 Sosionomiopiskelijoiden ajatuksia omista työllistymisvisioistaan	22
4.3 Yhteenvetoa haastatteluista.....	27
5 POHDINTA.....	31
5.1 Johtopäätökset	32
5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	33
5.3 Jatkotutkimusideat	36
LÄHTEET.....	37
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Vuodesta 1999 ammattikorkeakoulusta sosiaalialalle valmistuvien tutkintonimike on ollut sosionomi (AMK). Sosionomi (AMK) -koulutus, sosionomien asema työmarkkinoilla ja koulutuksen tunnettuus on etsinyt uomiaan jo yli vuosikymmenen 1990-luvulta saakka. Opintojeni aikana olen törmännyt sosionomeja (AMK) koskeviin aiheisiin sekä keskusteluihin, joista heijastuu se, kuinka sosionomit (AMK) ovat koulutuksen käynnistymisestä saakka etsineet omaa paikkaansa sosiaalialan työkentällä. Esimerkiksi Suomen Sosionomit ry:n verkkosivuilla olevalla keskustelukanavalla on monenlaisia sosionomiopiskelijoiden sekä sosionomien käymiä keskusteluja sosionomien (AMK) asemasta sekä työllistymisestä (Suomen Sosionomit ry 2018).

Sosionomien keskeisenä epätietoisuuden kohteena on ollut koulutuksen alusta saakka muun muassa se, millaisissa tehtävissä sosionomi (AMK) voi toimia ja minkälaisiin tehtäviin työllistyä. Sosionomi (AMK) -tutkinto antaa pätevyyden toimia erilaisissa tehtävissä ja eri sektoreilla, mutta harvoin ammattinimike tehtävässä on sosionomi (AMK). Sosionomi (AMK) -koulutus on ollut vieras myös monille työnantajille, eikä sosionomin (AMK) osaamista ole aina oikein tunnettu työkentällä. Keskeiseksi syyksi sosionomin (AMK) osaamisprofiiliin ja työmarkkina-aseman tunnettuudelle voidaan nostaa se, että ammattikorkeakoulun tuottama sosionomikoulutus on vielä suhteellisen nuori ja sosiaalialan eri työntekijäryhmille on jouduttu etsimään aktiivisesti luontevaa paikkaa työmarkkinoilla. 2010-luvulla sosionomit (AMK) alkavat olla tietoisia ja selvillä siitä, mihin tehtäviin he voivat työllistyä. Sosionomin (AMK) osaaminen on saavuttanut myös laajemman tunnettuuden työmarkkinoilla eli työnantajapuolikin tuntee jo paremmin ammattiryhmän osaamisprofiiliin.

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, millaisia ajatuksia Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoilla on sosionomin (AMK) työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta sekä millaisia ajatuksia heillä on omista henkilökohtaisista työllistymisvisiostaan eli työllistymis- ja työnäkymistään. Opinnäytetyöni pysyttelee läpi linjan sosionomi (AMK) alemman korkeakoulututkinnon raameissa.

2 OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYS

2.1 Sosionomikoulutuksen taustaa

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen historia pohjautuu sosiaalialan ammatillisen koulutuksen kehittymiseen. 1980-luvulla sosiaalialan ammatilliseen koulutukseen kuuluivat sosiaaliohjaajan, sosiaalikasvattajan sekä diakonin ja kehitysvammaohjaajan tutkinnot. Sosiaalikasvattajan, sosiaaliohjaajan ja kehitysvammaohjaajan tutkinnot yhdistettiin vuosina 1996-1998 sosiaalialan ohjaajan tutkinnoiksi. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 13.) Ammattikorkeakoulujärjestelmän rakentaminen loi puolestaan raamia sosiaalialan koulutuksessa syntyneelle korkeakoulusuuntautuneisuudelle ja ensimmäiset ammattikorkeakoulutuksen kokeiluluvat myönnettiin vuonna 1991. Koko 1990-luku elettiin ammattikorkeakoulun käynnistämisvaihetta. Vuonna 1999 ammattikorkeakoulutuksen sosionomi (AMK) -nimike vahvistettiin ja nimikkeen vahvistamisen jälkeen sosionomeja (AMK) on valmistunut työelämään aiempaa suuremmalla volyymillä. Ammattikorkeakoulujen vakinaistaminen tapahtui kokeilussa olleiden yksiköiden osalta eriaikaisesti ja yhteistyö koulujen välillä pidettiin tiiviinä. Heti ammattikorkeakoulutuksen vakinaistamisen jälkeen ja uusien yksiköiden tullessa kentälle, syntyi tarve toimintafoorumin luomiselle. Sosiaalialan ammatillisen koulutuksen kehittymisprosessi ei suinkaan ole ollut suoraviivaista tai yksituumaista edes alan sisäisen keskustelunkaan osalta. (Niemi 2008, 10, 28-29, 32.)

2.2 Ammattikorkeakoulun tuottama sosionomin (AMK) osaamisprofiili

Nykyisin sosionomi (AMK)-tutkinnon voi suorittaa kahdessakymmenessä ammattikorkeakoulussa ja tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä ja lähtökohtainen suoritus aika on 3,5 vuotta (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 6-7). Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulujen tehtävänä on ammatillisten asiantuntijoiden koulutus työelämän ja sen kehittämisen tarpeisiin (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 1:4 §). Suomalaisilla ammattikorkeakouluilla on ammattikorkeakoululakiin perustuen oman autonomiansa puitteissa mahdollisuus laatia itsenäisesti omat opetussuunnitelmansa ja sen takia eri ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien tavoitteet ja sisällöt poikkeavat toisistaan (Rouhiainen-Valo,

Rantanen, Hovi-Pulsa & Tietäväinen 2010, 9; Ammattikorkeakoululaki 932/2014 3:9§). Tyypillisesti koulutus sisältää perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, käytännön harjoittelua sekä opinnäytetyön tekemisen työelämälähtöisesti. Osaamista rakennetaan eri kokonaisuuksissa, joihin teoriaperustainen tieto sekä käytännön osaaminen on integroitu. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 7.)

Sosionomi (AMK) -opinnoissa on laaja-alaisen perusosaamisen lisäksi mahdollisuus syventää ja suunnata oppimistaan asiakkaiden tarpeista lähteviin ja työelämän kannalta välttämättömiin teemoihin ja erityiskysymyksiin. Sosionomi (AMK) -opiskelija voi syventävissä ammatillisissa ja vapaavalintaisissa opinnoissa suuntautua oman mielenkiintonsa mukaan muun muassa eri asiakasryhmien hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja osallisuuden edistämiseen sekä hyvinvointipalveluihin ja saada valmiuksia ennakoida sekä vaikuttaa palveluiden sisältöjen ja käytäntöjen uudistamiseen. Sosiaalialan erityisosaaminen voi kohdentua esimerkiksi varhaiskasvatukseen, lapsi-, nuoriso- ja perhetyön (lastensuojelutyö), aikuisten parissa tehtävän työn, mielenterveys- ja päihdetyön, vanhustyön, vammaistyön ja maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyön erityisosaamiseen. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 7-8.)

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan valtakunnallisen verkoston laatimat sosionomikoulutuksen kompetenssit hyväksyttiin vuosina 2005-2006 ja kompetenssien käyttöönotto sekä soveltaminen on tapahtunut ammattikorkeakouluissa yksilölliseen tahtiin. Sosiaalialan kompetenssit on otettu käyttöön ilahduttavan kokonaisvaltaisesti ja kompetenssien kautta on kyetty jäsentämään sekä selkeyttämään koulutuksen tuottamaa osaamista. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 13.) Kompetensseja on päivitetty säännöllisesti työelämän vaatimuksissa tapahtuneiden muutosten perusteella ja viimeisin päivitys on tehty huhtikuussa 2016. Sosiaalialalla tarvittavaa osaamista kuvaavat kompetenssit ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatioosaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen (LIITE 1). Varhaiskasvatuksen kompetensseissa korostuvat kasvatukselliset sekä pedagogiset asiat (LIITE 2). Kompetenssien rinnalla sosionomi (AMK) -opinnoissa korostuvat

muun muassa sosiaaliset taidot, oppimaan oppimisen valmiudet sekä työelämä- ja työn kehittämisen valmiudet. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017, 10,16.)

2.3 Sosionomin (AMK) pätevyys ja tehtäväalueet

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015 8 §) määrittää sosionomin (AMK) oikeutta harjoittaa ammattiaan. Sosionomien (AMK) työmarkkinapaikka määriteltiin vuoden 2005 sosiaalihuollon kelpoisuuslaissa (Laki 272/2005). Mikäli sosionomi (AMK) -tutkintoon on sisällytynyt valtioneuvoston asetuksen 608/2005 1 §:n mukaiset varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot, on valmistuneella sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 7 §:n mukainen kelpoisuus lastentarhanopettajan tehtävään. Sosionomin (AMK) työkenttä on monipuolinen ja laaja. Hän voi valmistuttuaan sijoittua työelämässä esimerkiksi sosiaaliohjaajan, palveluohjaajan päivätoiminnanohjaajan tai muun ohjaajan (mm. päihde- ja mielenterveystyön) tehtäviin, lastentarhaopettajan työhön, koulukuraattoriksi tai urasuunnittelijaksi, projektityöntekijäksi tai sosiaalipalveluja tuottavaksi yrittäjäksi.

Lasten, nuorten ja perheiden parissa sosionomit (AMK) voivat työskennellä esimerkiksi lastensuojelun avohuollossa tai lastensuojelun sijaishuollossa. Lastensuojelun avohuollossa työskentelevät sosionomit (AMK) työskentelevät lähinnä sosiaalitoimistojen sosiaaliohjaajina, perhetyöntekijöinä tai -ohjaajina lastensuojelun ehkäisevän ja korjaavan työn alueella. Lastensuojelun sijaishuollossa sosionomit (AMK) työskentelevät erilaisissa lastensuojelulaitoksissa tai -yksiköissä. (Mäkinen ym. 2009, 86-87.) Muita työtehtäviä lasten, nuorten ja perheiden parissa ovat myös muun muassa koulukuraattorin tehtävät sekä päivähoiton palveluohjaajan tehtävät (Mäkinen ym. 2009, 88).

Ikääntyneille suunnatuissa palveluissa sosionomi (AMK) voi työskennellä avohuollon sosiaalipalveluissa sekä laitos- ja asumispalveluissa esimerkiksi sosiaaliohjaajana, palveluohjaajana tai kotipalvelun/kotihoidon ohjaajana (Mäkinen ym.

2009, 88-89). Vammaistyötä tehdään hyvin monenlaisissa palveluyksiköissä, kuten vammaispalveluissa, päiväkeskuksissa sekä laitos- ja asumisyksiköissä. Vammaispalveluiden moninaisuudesta johtuen, on ammattinimikkeitä tämänkaltaisissa paikoissa hyvin monenlaisia. Ammattinimikkeitä ovat muun muassa vammaispalvelun ohjaaja, päivätoiminnan ohjaaja, työtoiminnanohjaaja ja asumispalveluohjaaja. (Mäkinen ym. 2009, 90.)

Aikuistyössä sosionomien (AMK) ammattinimikkeenä on tavallisesti muun muassa sosiaaliohjaaja, palveluohjaaja, työvoimapalvelun ohjaaja tai asumisneuvoja. Aikuistyön palveluihin kuuluvat yli 18-vuotiaiden sosiaalipalvelut, ja pyrkimyksenä on tukea erilaisissa hankalissa elämäntilanteissa eläviä ihmisiä, joiden problematiikka liittyy esimerkiksi toimeentuloon, työttömyyteen, mielenterveys- ja päihdeongelmiin tai asunnottomuuteen. (Mäkinen ym. 2009, 91.)

Sosionomin (AMK) ehdoton vahvuus on asiakastyössä ja sosionomit (AMK) ovat vuorovaikutuksen sekä arjen tukemisen ammattilaisia. Vuorovaikutuksen suhteen olennaista on sen kytkeytyminen arjen konkreettiseen toimintaan, eikä rajoittua pelkästään diskurssitasolle. Yksilötyön lisäksi sosionomin (AMK) keskeisiä osaamisalueita ovat ryhmä- ja yhteisötyö. Sosionomin (AMK) osaaminen ei myöskään rajoitu pelkästään asiakastyöhön, vaan keskeinen osa ammatillisuutta ovat yhteiskunnallinen analyysitaito, hyvinvointivaltiollinen osaaminen sekä muutostyön orientaatio. Myös valmiudet toimia muuttuvissa tilanteissa sekä työn kehittäminen ovat sosionomin (AMK) olennaisia valmiuksia. Työn kehittämisen näkökulmasta sosionomin (AMK) vahvuudet ovat kokonaisvaltaisessa kehittämisorientaatioissa, eikä niinkään tutkimusmetodologisessa hallinnassa. (Rantanen & Toikko 2008, 95-96.)

2.4 Sosionomien (AMK) työmarkkina-asema ja työllistyminen

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen historia on lyhyt, jos vertaa sitä yliopiston tarjoaman sosiaalityön koulutushistoriaan. Sosionomikoulutus vietiin käytäntöön hyvin nopeasti ja ensimmäiset opiskelijat aloittivat tutkinnon suorittamisen ilman ammattinimikettä. Nämä seikat ovat tehneet osaksi sosionomien oman paikan

löytämisen sosiaalialan työkentällä haasteelliseksi, eikä sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen tuottamaa osaamista ei ole välttämättä osattu hyödyntää. (Rahko 2011, 15.) Uudesta koulutuksesta valmistuneiden oli alkuun haasteellista löytää paikkansa työelämässä ja sen takia sosionomien (AMK) osaamista eri toimintaympäristöissä on pyritty selkiyttämään (Happo 2008, 104).

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta alettiin kehittää olosuhteissa, jolloin yhteiskuntamme alkoi muuttua hyvinvointivaltiosta jälkimoderniin hyvinvointivaltioon. Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutukseen pyrittiin alusta saakka sisällyttämään yhteiskunnallista muutosta ennakoivia elementtejä ja kehittämään uusille foorumeille ja rajapinnoille sijoituvaa asiantuntijuutta. Monet ennakoidut prosessit toteutuivat 1990- ja 2000-luvulla, mutta vaikka yhteiskunta nosti esille uusia osaamisen ja muutoksissa toimimisen tarpeita, ei tarpeet ja osaaminen kohdanneet. Tarpeiden ja osaamisen kohtaamiselle ei ollut yhteistä kieltä eikä riittäviä rakenteita. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutettujen ammattitaitoa ei siis käytetty hyväksi siinä määrin, kun sitä olisi ollut tarjolla. (Rinne 2010, 122-123.)

Sosiaalialan eri työntekijäryhmille on etsitty 2000-luvun alkuvuosina aktiivisesti luontevaa paikkaa Suomen hyvinvointipalvelu- ja hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Keskustelua on käyty etenkin sosionomien (AMK ja ylempi AMK) sekä sosiaalityöntekijöiden välisestä työnjaosta, pätevyydestä ja työmarkkinakelpoisuudesta. (Viinamäki 2008, 200.) Työmarkkina-aseman näkökulmasta sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneet ovat haasteellisessa tilanteessa työmarkkinoille rekrytoinnin osalta, sillä työnantajilla ei välttämättä ole riittävää tuntemusta sosiaalialan eri tutkintojen painopiste-eroista ja työmarkkinarelevanssista. Myös sosionomien (AMK) työmarkkinoille sijoittumisen kartoittaminen on ollut haasteellista niin ammattinimike-, sosiaalihuollon sektori-, työorientaatio-, asiakasprosessi-, kuin ammatillisen osaamisenkin kriteerejä käyttäen. (Viinamäki 2008, 197-198.)

2000-luvulla sosiaalityö on ollut vahvasti kehittämistyön kohteena erityisesti tehtävä- ja ammattirakenteen suhteen. Sosiaalityön eräänä kiireellisimpänä kehittämiskohteena oli yliopistotasaisen koulutuksen saaneiden sosiaalityöntekijöiden

sekä sosionomien (AMK) välisen työnjaon ratkaiseminen. Työnjaon selvittämiseksi laadittiin Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja suositus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakenteesta. Työtehtävät jaetaan näiden mukaan sosiaalityöntekijän tekemään sosiaalityöhön ja sosionomin (AMK) tekemään sosiaaliohjaukseen. (Santala 2008, 76.) Kysymys sosionomin (AMK) osaamisen ja työn suhteesta sosiaalityöhön on ollut yhteiskunnallisesti haastava sosiaalihuollon kelpoisuuslain myötä. Sosiaalityöntekijöiden ja sosionomien (AMK) eroavaisuuksia korostava ajatus on näkynyt tehtävärakennemuutoksissa, joissa sosionomeille (AMK) on perustettu omia sosiaaliohjaajan tehtäviä aikuissosiaalityöhön sekä lasten ja perheiden palveluihin. (Rantanen & Toikko 2008, 89.) Perinteisessä sosiaalialan työnjaossa hallinnolliset toimenpiteet (esimerkiksi lastensuojelupäätökset ja toimeentulotukityö) ovat kuuluneet nimenomaan sosiaalityöntekijän tehtäviin. Erilaisten tehtävärakennekokeilujen myötä sosionomeille (AMK) on kuitenkin avautunut tehtäviä aikuissosiaalityön sosiaaliturvatyössä. (Rantanen & Toikko 2008, 91-92.)

Kelpoisuuslainsäädäntö ei ole ottanut sosionomi (AMK)-tutkinnon suorittaneita ammattilaisia kovinkaan ennakkoluulottomasti vastaan (Kolkka 2008, 125). Aiheesta tehtyjen tutkimusten sekä selvitysten perusteella voidaan sanoa, ettei ole olemassa mitään sovittua paikkaa, tehtävää, osaamista tai työskentelyn tapaa, johon sosiaalialan ammattikorkeakoulutetut ammatilliset henkilöt voisivat ammatillisen orientaationsa sitoa. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutetuilla ei ole sellaista professiota, kuten esimerkiksi sosiaalityöntekijöillä on. (Kolkka 2008, 127.) Selkeän professionaalisen profiilin selkiytymättömyys näkyy muun muassa sosionomien (AMK) ammatti- ja työnimikkeiden lisääntyvänä kirjavuutena (Saari & Viinamäki 2010, 190). Vaikka sosionomi (AMK) työn sisällöstä ja osaamisesta ollaan historiallisesti ja työelämään sijoittumisen näkökulmista yksimielisiä, on siitä huolimatta haasteita vakiinnuttaa sosionomien (AMK) paikka työelämässä ja vanha jännite yliopistokoulutukseen on olemassa edelleen. Kaikesta huolimatta ovat sosionomit (AMK) sijoittuneet hyvin työelämään. (Kolkka 2008, 132.) Valtion työpaikat Kela ja TE-palvelut ovat nähneet sosionomien (AMK) osaamisen ja he ovat työllistyneet muun muassa asiakasneuvojan, etuuskäsittelijän, palveluohjaajan sekä työ- ja yksilövalmentajan tehtäviin (Rantanen & Toikko 2008, 92).

Sosiaalialan ammattilaisten ammattijärjestö Talentia on selvittänyt vuosina 2015-2016 vastavalmistuneiden jäsentensä työelämään sijoittumista sekä kokemuksia työelämästä. Selvityksen mukaan 70% Sosionomeista (AMK) oli ollut alan työtehtävissä jo opiskeluaikana ja 58% saanut työpaikan jo ennen valmistumistaan. (Landgrén & Pesonen 2017, 10,12.) Selvitykseen vastanneista sosionomeista (AMK) vajaa puolet oli kokenut työttömyyden. Työttömyysjaksot olivat yleensä lyhyitä, alle kolmen kuukauden mittaisia ja merkittävämmäksi syyksi työttömyysjaksoihin sosionomit (AMK) nimesivät työsuhteiden määräaikaisuuden. Muiksi keskeisiksi syiksi työttömyydelle sosionomit (AMK) nostivat sen, etteivät ole löytäneet koulutustaan vastaavaa työtä omalta asuinpaikkakunnaltaan tai eivät olleet löytäneet itseään kiinnostavaa työtä. Työttömyydestä huolimatta vastavalmistuneet sosionomit (AMK) kokivat, että koulutusta vastaavia työpaikkoja on tarjolla. Usko työllistymiseen oli vahva ja selvityksen aikana työttömänä olevista sosionomeista (AMK) 97% piti työllistymistä todennäköisenä. (Landgrén & Pesonen 2017, 12,14-15.) Talentian selvityksen mukaan sosionomit (AMK) sijoittuvat työelämään hyvin laajakirjoisilla tehtävänimikkeillä. Ensimmäinen työpaikka saatiin yleisimmin lastentarhaopettajana, lastensuojelulaitoksen ohjaajana tai sosiaaliohjaajan tehtävissä. Sosionomeista (AMK) 58 % oli työllistynyt kuntasektorille, 24% yksityisellä sektorilla ja 11% järjestöihin tai säätiöihin. (Landgrén & Pesonen 2017, 19-21).

Tutkimuksia ja selvityksiä sosionomin (AMK) työllistymisestä sekä työmarkkina-asemasta löytyy Talentian tekemien selvitysten lisäksi 2010-luvulta heikosti. Tutkimukset sekä selvitykset aiheesta painottuvat 2000-luvun loppupuolelle. Viime vuosina tutkimusten ja selvitysten intressinä on ollut sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto ja sen suorittaneiden työllistymiseen sekä työmarkkinapaikkaan liittyvät asiat. Muun muassa Viinamäki & Pohjola (2016) ovat tutkimuksessaan etsineet vastausta kysymykseen sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneen työelämäpaikasta sekä tarkastelleet tutkinnon paikantumista sekä koulutus- että työmarkkinoista käsin. Myös Linnanvirta (2013) on tehnyt selvitystä ylempien ammattikorkeakoulun suorittaneiden kokemuksista tutkinnon suorittamisesta sekä urakehityskokemuksista. Opiskelijoiden suhteen muun muassa Kinos (2015) on

selvittänyt vuosina 2014-2015 ylemmän ammattikoreakoulututkinnon loppuvaiheessa olevien opiskelijoiden keskuudessa heidän työmarkkina-asemaansa.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Lokakuussa 2017 otin yhteyttä opinnäytetyöintresseihini liittyen Lapin ammattikorkeakoulun koulutusvastaavaan. Lapin ammattikorkeakoulu myönsi minulle tutkimusluvan opinnäytetyöni suorittamiseen. Samoihin aikoihin opinnäytetyölleni nimettiin ohjaajat.

Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää teemahaastattelun avulla Lapin ammattikorkeakoulussa vuonna 2018 opiskelevien sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomien työllistymiseen liittyen. Tarkoitus oli selvittää, millaisia ajatuksia Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoilla on sosionomien (AMK) työllistymisestä sekä työmarkkina-asemasta ja millaisia ajatuksia heillä on omista työllistymisvisioistaan eli työllistymis- ja työnäkymistään sosiaalialalla.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tehdä näkyväksi sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomin (AMK) työllistymisestä sekä sitä, millaisia sosionomiopiskelijoiden omat työllistymisvisiot ovat.

Tutkimuskysymykset:

Millaisia ajatuksia Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoilla on sosionomin (AMK) työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta sekä millaisia ajatuksia heillä on omista työllistymisvisioistaan eli työllistymis- ja työnäkymistään.

3.1 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat ja aineiston kerääminen

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tiedonkeruussa tutkijan instrumenttina suositaan ihmistä ja tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa sekä keskusteluihin kuin mittausvälineisiin. Lähtökohtana ei ole hypoteesien testaaminen, vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan aineiston keruussa sellaisia metodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat pääsevät esille, ja kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusote on hyvä tapa tutkia ihmisten ajatuksia, kokemuksia ja näkemyksiä. Tässä opinnäytetyössä oli tarkoitus tutkia sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomin työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta sekä opiskelijoiden ajatuksia omista työllistymisvisioistaan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli enemmänkin ymmärtää kuin selittää heidän ajatuksiaan, joten laadullinen tutkimusote on perusteltua. (Hirsjärvi ym. 2009, 181-182.)

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin teemahaastattelun, koska se antaa tämänkaltaisessa tutkimuksessa kattavimman aineiston tutkimuskysymykseeni. Yleisesti haastattelun suurimpana etuna pidetään joustavuutta aineistoa kerätessä ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa se on ollut päämenetelmänä. Haastattelun suurena etuna on, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Myös haastatteluaiheiden järjestystä on mahdollista säädellä sekä tulkita enemmän vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-205.) Teemahaastatteluun muotoutui neljä teemaa, jotka toimivat haastattelun runkona (LIITE 3). Tarkoituksena oli, että haastattelut ohjautuisivat vastaajien ehdoilla ja pystyisin tarvittaessa tarkentamaan vastauksia sekä poimimaan vastauksista aiheita lisäkysymyksiin. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että se ei etene tarkkojen, yksityiskohhtaisten ja valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta, vaan väljemmin kohdentuen ennalta suunniteltuihin teemoihin. Teemahaastattelussa aihepiirit, teemat ovat

kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 208; Eskola & Suoranta 2000, 86-87.)

Opinnäytetyö oli alun perin tarkoitus toteuttaa ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruun muoto, sillä tutkija saa samanaikaisesti tietoa usealta henkilöltä samanaikaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 210.) Alkuperäissuunnitelmana oli, että aineisto kerättäisiin toisen, neljännen ja kuudennen lukukauden päivätoteutuksessa oleville sosionomiopiskelijoille tehtävistä ryhmähaastatteluista. Kuudennen lukukauden opiskelijoiden kohdalla oli tarkoitus muodostaa ryhmät opiskelijoiden valitsemien suuntautumisvaihtoehtojen (varhaiskasvatus, vammaistyö ja kuntoutus, lastensuojelu, aikuissosiaalityö ja perusturva) mukaan. 26.1.2018 lähetettiin sähköpostitse kutsu toisen, neljännen ja kuudennen vuosikurssin päivätoteutusryhmille (LIITE 4). Kutsussa haettiin jokaiseen ryhmään 4-6 haastateltavaa. Kutsu tehtiin yhteistyössä opinnäytetyön tekijän sekä opinnäytetyön ohjaajien kesken ja sen lähettämistä vastasi koulutusvastaava, joka toimi myös ilmoittautumisten vastaanottajana. Viimeinen ilmoittautumispäivä haastatteluun oli 9.2.2018. Haastatteluun ilmoittautui määräaikaan mennessä kuitenkin vain neljä opiskelijaa. Vähäisen ilmoittautumismäärän takia opinnäytetyön tekijä ja ohjaajat pohtivat kutsun uudelleenlähettämistä, mutta loppujen lopuksi päädyttiin siihen, että teemahaastattelu toteutetaan tutkimukseen ilmoittautuneille sosionomiopiskelijoille yksilöhaastatteluina. Laadullisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma muotoutuu koko ajan tutkimuksen edetessä. Tutkimuksen on tarkoitus toteutua joustavasti ja suunnitelmia voi muuttaa olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164).

Ilmoittautumisajan päätyttyä olin sähköpostitse yhteydessä tutkimukseen ilmoittautuneisiin sosionomiopiskelijoihin. Kerroin heille haastattelun toteutuksen muutoksesta ja tiedustelin intresseistä olla edelleen mukana. Yksi haastatteluun ilmoittautuneista perui halukkuutensa haastateltavaksi yhteydenottovaiheessa. Ilmoittautumisten jälkeen sain hankittua vielä kolme opiskelijaa yhdestä kohderyhmästä. Yhteydenotto opiskelijoihin tapahtui sähköpostitse. Yhteensä haastateltavia oli kuusi. Opinnäytetyön aineisto kerättiin vuoden 2018 helmi-maaliskuun aikana. Haastatteluajat sovittiin haastateltavien kanssa sähköpostitse ja ne toteu-

tettiin Lapin ammattikorkeakoulun tiloissa lukuun ottamatta yhtä toisella paikkakunnalla tehtyä haastattelua. Haastateltavat tiesivät ennakkoon haastattelun aihepiirin siltä osin, mitä haastattelukutsussa oli asiaa avattu. Haastatteluteemoja tai kysymyksiä haastateltavat eivät tienneet etukäteen. Haastattelussa edettiin pääasiassa haastatteluteemojen mukaisesti, mutta haastattelujen annettiin edetä haastateltavan ehdoilla, mikäli haastateltava tuotti ajatuksia sekä pohdintoja omaehtoisesti teemasta toiseen vaihdellen. Tarkentavia kysymyksiä kysyin riippuen siitä, mitä vastauksista nousi esille. Haastattelut tallensin nauhurilla, jotta tutkija pystyi haastattelutilanteessa keskittymään täysin haastateltavaan.

3.2 Aineiston analyysi

Aineistoa voidaan analysoida monella tavalla ja analyysit voidaan jakaa karkeasti kahdella tavalla: selittämiseen pyrkivään lähestymistapaan ja ymmärtämiseen pyrkivään lähestymistapaan. Selittämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään usein tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa. Ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään päätelmien tekoa sekä laadullista analyysiä. Pääperiaatteena on, että tutkimuksen analyysitavaksi valitaan sellainen tapa, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimusongelmaan tai tutkimuskysymyksiin. Erityisesti laadullisissa tutkimuksissa analyysi koetaan haastavaksi, sillä vaihtoehtoja on tarjolla paljon eikä tiukkoja sääntöjä ole olemassa. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.) Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on luoda saatuun aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta. Analyysin avulla pyritään tiivistämään aineisto niin, että sisällöllinen informaatio ei katoa. (Eskola & Suoranta 2000, 137.)

Tallensin haastattelut nauhurille ja niistä kertyi haastatteluaineistoa yhteensä 383 minuuttia. Haastatteluista saadut kuusi aineistoa litteroin sanasta sanaan tietokoneelle erillisiksi Word-tiedostoiksi ja haastatteluaineistojen yhteismäärä oli tekstimuodossa 33 sivua (Arial 11, rivinväli 1, ylä- ja alamarginaali 2,5, vasen ja oikea marginaali 2cm). Poistin äänitteet tutkimuseettisistä syistä heti kun ne olivat kirjallisessa muodossa.

Kirjallisesta aineistosta luin ensin läpi kaikki haastattelut. Sen jälkeen merkitsin teksteistä keskeisiä asioita, jotka liittyivät olennaisesti tutkimuskysymyksiini. Aineiston analyysin alkuvaiheessa yksi aineisto osoittautui sellaiseksi, ettei sillä ollut mitään annettavaa tutkimukselleni ja päädyin jättämään kyseisen aineiston kokonaan pois analyysistä. Jäljellä oleva analysoitava aineisto koostui viiden kuudennen lukukauden sosionomiopiskelijan haastatteluaineistoista. Aineistojen läpikäynnin jälkeen teemoittelin tutkimuskysymysteni kannalta keskeisiksi nousevat asiat. Teemoja oli tässä vaiheessa kuusi. Teemoittelun myötä sain tiivistettyä aineiston noin puoleen alkuperäisestä sivumäärästä. Kun jäljellä oli olennainen aineisto, aloin sisällönanalyysin keinoin käsitellä sitä. Muodostin kustakin teemasta analyysitaulukon, johon kokosin vastaajien alkuperäiset ilmaukset kyseiseen teemaan liittyen ja aloin rakentaa niistä sisältökokonaisuuksia. Sisältökokouksisuuden rakentamiseen liittyi olennaisena osana pelkistettyjen ilmaisujen koonti. Kävin kaikki kuusi teemaa tällä tavalla läpi. Eri teemojen sisällönanalyysin jälkeen luokittelin ne ja koostin asiakokonaisuuksia. Tällä tavalla sain poimittua haastatteluista keskeiset tutkimuskysymykseeni vastaavat asiat, jotka esittelen tuloksissa. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.)

4 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET TULOKSET

4.1 Sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomien työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta

Sosionomiopiskelijat näkivät sosionomien (AMK) työllistymisen yleisesti koko maan kattavalla tasolla hyvänä. Erityisesti Etelä-Suomi nähtiin erittäin monipuolisena työllistymismahdollisuuksien tarjoajana sosionomeille (AMK). Työpaikkoja nähtiin olevan kaikilla suuntautumisalueilla (varhaiskasvatus, lastensuojelu, vammaistyö- ja kuntoutus, aikuissosiaalityö). Opiskelijat olivat ensisijaisesti perillä omaan suuntautumiseensa liittyvästä työllistymisestä. Vaikka yleisesti sosionomien (AMK) työllistyminen nähtiin hyvänä, nähtiin siinä alueellisesti kuitenkin haasteita. Ajatuksia herätti muun muassa oman alueemme työllisyystilanne ja se, että Oulu-Kemi-alueella on kolme sosiaalialan ammattikorkeakoulua (Lapin ammattikorkeakoulu, Oulun ammattikorkeakoulu ja Diakonia -ammattikorkeakoulu) ja sen myötä sosionomeja (AMK) valmistuu paljon. Opiskelijoiden vastauksista nousi esille myös se, että tarjolla olevat työpaikat eivät aina välttämättä vastaa aina niitä intressejä, millaiseen työhön sosionomit (AMK) haluaisivat työllistyä.

”Niillä paikoilla, joilla se koulutus on, niin se ympäristö on kuitenkin jo niin yhteen sulautettu niitten yritysten kanssa, että siellä ei enää niitä vapaita työpaikkoja sillä tavalla ole tarjolla”

”Tuntuu, että miten kaikille on edes töitä, kun me valmistutaan tai että onko meitä koulutettu liikaa”

”Kyllä varmasti löytyy hommia, mutta se että onko omantyyppistä”

Työllistymiseen liittyen opiskelijat nostivat esille sukupuolten väliset erot. Miesten työllistyminen sosiaalialalle nähtiin erittäin hyvänä. Syyksi nähtiin muun muassa auktoriteetti sekä se, että miehet ovat edelleen sosiaalialalla vähemmistö. Vastajaat kertoivat miesten suosion näkyvän selkeästi jo opiskeluaikana siinä, että heille on tarjolla hyvin työtä jo varhaisessa opiskeluvaiheessa.

”kun niitä työpaikkoja on tarjolla, niin jos on mieshakijoita, miessosionomeja, ne nappaa ne heti, vaikka niillä ei olisi ees koulutuskaan siinä vaiheessa, että olisivat edes päteviä. Miehet halutaan niinku välittömästi markkinoille”

”Puoli vuotta kun oltiin opiskeltu, niin miehille tarjottiin töitä vaikei ollut mitään kokemusta. Vaan pelkästään sukupuolen takia”

Opiskelijoiden ajatukset sosionomin (AMK) työkentästä ja työllistymismahdollisuuksista nähtiin kaiken kaikkiaan monipuolisina. Valtaosa opiskelijoista oli sitä mieltä, että sosionomin (AMK) työmahdollisuudet ovat monipuolisuudet ja alan sisällä on hyvät mahdollisuudet vaihtaa halutessaan erilaisiin työtehtäviin ja eri sektoreille.

”Matkan varrella on huomannut, että ahaa tämmöstäkin voi sosionomi tehdä. Tullut sellainen olo, että tämä on aika rajaton kenttä”

”Huomannut, että kenttä on tosi laaja ja ainakin se lohduttaa, että jos joku työ ei nappaa niin voi vaihtaa ja kokeilla jotakin muuta omalta kentältä, eikä tarvi ammattia vaihtaa”

Sosionomin (AMK) työkenttään liittyen osa opiskelijoista nosti esiin sosionomitutkintonimikkeeseen liittyvän epäselvyyden. Sosionomiopiskelijat ajattelivat tutkintonimikkeen olevan edelleen jokseenkin tuntematon ja jäävän pimentoon sen takia, että sosionomit (AMK) harvoin työskentelevät kyseisellä nimikkeellä työtehtävissään. Ammattinimikettä pidettiin jokseenkin mitäänsanomattomana. Opiskelijat nostivat esiin sosiaalialan tehtävänimikekirjon. Tehtävänimikkeiden paljoudesta huolimatta heille itselleen oli muodostunut selkeä käsitys siitä, minkä kaikkien tehtävänimikkeiden takana voi sosionomitutkinnolla olla, mitä töitä haakea ja mihin työllistyä.

”Itteä häiritsee kun se tutkintonimike on toisaalta vähän mitäänsanomaton -se sosionomi. No okei liittyy sosiaalialaan. Ja sitten kun se sun työtehtävänimike/titteli on sitten semmonen siellä työpaikalla, ettei se liity mitenkään siihen sanaan. Että ne kaksi asiaa ei kohtaa”

”Koulun alussa se oli vaikeaa, mutta nyt se on jotenkin ihan normaalia. Kun katsoo työpaikkailmoituksia, niin harvoin siellä on, että haetaan sosionomia vaan ne on tehtävien mukaan”

Osalla opiskelijoista oli myös kokemusta ja näkemystä sosionomien (AMK) ja lähihoitajien välisestä problematiikasta lähinnä perhetyön sekä vammaistyön työkentillä. Opiskelijoiden mukaan perhetyössä ja vammaistyössä lähihoitajien sekä sosionomien tehtäväkuvat eivät ole aina selkeät, eikä palkkaus oikeudenmukaista.

”Perhetyösssä tullu näkyville se, että lähihoitajat nostetaan sosionomien rinnalle ja tavallaan ne vie sosionomien paikkoja perhetyössä.”

”Otettu niin paljon lähihoitajia töihin sinne perhetyöhön ja kuitenkin ne tekee periaatteessa samaa työtä kuin sosionomit tekee. Palkkoja on poljettu edellämämainitussa tilanteessa niin, että sosionomi joutuu tekemään lähihoitajan palkalla työtä”

”Monesti haetaan sosionomi/lähihoitaja-ohjaajaa. Jos on sosionomi nii kyllä sit annetaan lähihoitajan palkka ja sanotaan, ettei me tarvita sun osaamista, että meille riittäis lähihoitajakin, Mutta silti valitaan lähihoitajasta ja sosionomista sosionomi, koska se on korkeampi”

Sosionomien (AMK) työllistymis- ja työmarkkina-aseman tiimoilta ajankohtaiset ja julkisuudessa esillä olevat asiat nousivat sosionomiopiskelijoiden pohdintoihin. Meneillään oleva Sosiaali- ja terveysalan uudistus (sote) sai opiskelijat pohtimaan työllistymisnäkyviä. Opiskelijoiden pohdinnoissa nousi ajatuksia siitä, että sote-uudistus parantaisi sosionomien (AMK) asemaa työmarkkinoilla ja lisäisi sosiaalialan työntekijöiden tarvetta. Toisaalta sote-uudistus aiheutti myös huolta sen suhteen, että pystytäänkö sosiaalialan työpaikkoja luomaan lisää tai heikentyykö palkkaus palveluiden yksityistämisen myötä.

”Mielestäni sote parantaa sosionomien asemaa ja ehkä pönkittää sosionomeja. meitä tarvitaan enemmän”

”Ankara kilpailu työpaikoista ja kun yksityiset on ottanut hanksaan nämä työpaikat, niin palkkaus ei oo mikään asianmukainen ennää”

”Meille on tarvetta, mutta meille ei oo välttämättä sitten työpaikkoja ja täyttää sitä tarvetta. Eliikkä asiakaskunta kasvaa, mutta onko sitten tarpeeksi luotu, onko rahaa luoda, tuleeeko niitä säästöjä sillä tavalla siellä että pystytään luomaan niitä työpaikkoja”

Meneillään oleva varhaiskasvatuksen tiekartta-asia (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017) nousi myös yhdeksi sosionomiopiskelijoiden pohdintojen aiheeksi. Opiskelijat nostivat esiin lastentarhanopettajaksi suuntautuneiden/suuntaavien sosionomiopiskelijoiden sekä alan ammattilaisten ammatti-identiteettiin liittyvät asiat ammattikorkeakoulututkinnon ja yliopistotutkinnon suorittaneiden lastentarhanopettajien vastakkainasettelun myötä. Opiskelijoiden pohdinnoissa nousi vahvasti esille se, että erilaisesta lähestymistavasta huolimatta molemmilla on oma paikkansa varhaiskasvatuksessa. Opiskelijoiden pohdinnoissa nousi esille huoli lastentarhaopettajien riittävydestä tulevaisuudessa jo muutoinkin, vaikka tiekartan visiot eivät toteutuisikaan.

”Lastentarhanopettajista on pulaa, eikä tuo ainakaan helpota sitä, että jos ei palkkojakaan olla nostamassa niin en tiedä mistä niitä työntekijöitä saa. Yliopiston puolelta ei oo tunkua nuihin tehtäviin, eikä oikein sosionomejakaan riitä enää.”

”sää oot rakentanu omaa ammatti-identiteettiä siihen, että susta tulee jotain ja sitte sää et voi periaatteessa ..tai no kyllähän me saadaan vielä toimia. Mut sitte ihmiset ja tuo yleinen keskustelu”

”Minusta se on naurettavaa, että kaksi eri koulutusta laitetaan vastakkain ja kilpaillaan ja kiistellään, kumpi on parempi. Et ku okei, voidaan toimia samoissa tehtävissä mut se koulutus ja lähestyminen sitä työtä kohtaan on aivan erilainen. Molemmilla mielestäni oma paikka, koska ne täydentää toisiaan”

Luontevaa on, että pohdintojen aiheeksi nousseet teemat eli sote-uudistus ja varhaiskasvatuksen tiekartta-asia ovat tällä hetkellä sosionomiopiskelijoiden pohdinnoissa. Tämä viestii siitä, että sosionomiopiskelijat seuraavat työkenttäänsä ja ovat kiinnostuneita siitä.

4.2 Sosionomiopiskelijoiden ajatuksia omista työllistymisvisioistaan

Valtaosa haastatelluista teki opiskelujen ohessa alan töitä tai alaa sivuavaa työtä. Opiskeluajan aktiivisuus opintojen oheisen työntekoon nähtiin tärkeänä. Opiskelijat näkivät opiskeluaikana tehdyn sosiaalialan työn helpottavan valmistumisen jälkeistä työnsaantia. Myös etenkin opintojen loppuvaiheen harjoittelupaikkojen suhteen opiskelijat pyrkivät valitsemaan paikkoja, joihin on mahdollista työllistyä

tai paikkoja, joista he saavat merkittävää kokemusta joltakin tietyltä osa-alueelta tai sektorilta, johon haluaisivat valmistuttuaan työllistyä. Osa opiskelijoista näki takertuminen mahdolliseen entiseen ammattiin tai opiskeluaikaiseen muun alan työhön hidastavana tekijänä valmistumisen jälkeisen työllistymisen suhteen. Toisaalta ymmärrettiin myös se, että kaikilla ei ole taloudellisesti mahdollista päästää irti entisestä työstä tai muun alan työstä opiskeluaikana.

”mitä enemmän saa opiskeluaikana jalkaa oven väliin, niin sitä helpommin saa töitä”

”jos on osannut jo harkkojen suhteen osannut valita niitä, jotka kiinnostaa niin siitä on apua sillä on saanut kokemusta siltä alueelta”

”Ajattelen, että työllistymismahdollisuudet on paremmat jos on opiskeluaajan työkokemusta”

”Jos jäät sinne kaupankassalle opiskeluaajaksi, niin se lykkää sitä. Sun pitää keikkailla”

Opiskelijat näkivät, että heidän työnsä on varmastikin työuran alussa hyvin pitkälti pätkätyötä, mutta pätkätyöt nähtiin erittäin tärkeänä alan työkokemuksen kartuttamisen ja alalle pääsyn kannalta. Erittäin tärkeäksi nähtiin nopea työllistyminen alalle valmistumisen jälkeen. Opiskelijat näkivät, että työllistymisen pitäisi tapahtua puolen vuoden, maksimissaan vuoden sisällä valmistumisesta, jotta yhteys alaan vielä säilyisi.

”varmaanki aluksi joutuu sietämään pätkätyötä”

”Äärimmäisen tärkeähän on nopea työllistyminen edes pätkätöitten kautta, että sulla pysyis yhteys alalle”

”Jos siinä olis esim. vuoden työttömänä niin siinä ois vuori kiivetä työelämää. ajattelen että alle puolessa vuodessa olisi hyvä työllistyä.”

”Jos miettii työnantajana, että joku tulee että hän on valmistunu tammiukuussa ja nyt on syyskuu, niin kyllä sillä on jo vaikutusta. Ehkä se puoli vuotta viiva vuosi on ehton maksimi”

Opiskelijat näkivät oman työllistymisensä melko positiivisena. Haasteena nähtiin muun muassa se, että hakijamäärät sosiaalialan työpaikkoihin ovat yleisesti suuria ja erottuminen hakijamäärän keskeltä on vaikeaa. Opiskelijat näkivät epätodennäköisenä sen, että jäisivät valmistuttuaan kokonaan ilman työtä, mutta ajattelivat että työuran alussa voi mahdollisesti joutua tekemään työtä, joka ei välttämättä vastaa niitä intressejä, mitä ensisijaisesti haluaisi sosionomina tehdä. Positiivisuus omaan työllistymisnäkömään korostui niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka olivat jo opiskeluaikana päässeet alan töihin ja saaneet sitä kautta itselleen varmuutta.

”Ihan huikeita määriä on hakijoita niinku joka paikkaan. Että erotut siitä massasta, niin se on ihan älytön iso haaste”

”en mää ainakaan nää kovin todennäköisenä, että jäis kokonaan täysin ilman työtä. Että voi olla haastavaa saada työtä vastavalmistuneena jos on kokeneita kilpailijoita niin ei oo välttämättä helppoa saada sitä jotakin tiettyä työpaikkaa”

”Henkilökohtainen työllisyysnäkömää on nyt valoisampi, koska on päässy töihin niin siitä on sitte tullu semmosta positiivisuutta”

Osa opiskelijoista nosti esille huolen sen suhteen, että varsinkin työuran alkuvaiheessa voi joutua ottamaan vastaan myös sellaista työtä, joka ei vastaa koulutusta. Toisaalta osa oli myös valmiita vapaaehtoisesti tekemään työtä sellaisissa tehtävissä, johon sosionomina (AMK) on niin sanotusti ylikoulutettu.

”Haluaisin saada tavallaan siihen sosionomi- ammattinimikkeeseen liittyvän työn, että ei joutuis vastaanottamaan päiväkodissa jotakin hoitajan työtä”

”Voin tehdä ihan hyvin muutaman vuoden töitä ylikoulutettuna, vaikkei se mikään kunnia ole. Mutta ei se heikennä myöhemmin mun pääsyä sosionomin töihin”

Sosionomiopiskelijoiden vastauksista ilmeni, että työllistyminen omaan kotikuntaan voi olla vaikeaa ja työn perässä on pystyttävä kulkemaan kauempanakin. Pitkää työmatkaa ei nähty mitenkään mielekkäänä vaihtoehtona, mutta kulkemaan oltiin valmiita työkokemuksen saannin takia. Tärkeänä pidettiin myös sitä,

että jo suuntautumisvalinnoissa mietittäisiin oman kotikunnan työllistymismahdollisuuksia. Työn perässä oltiin valmiita muuttamaan, mikäli elämässä ei ollut muuttoa rajoittavia tekijöitä.

”Mun mielestä pitäis miettiä sitä omaa suuntautumista sen mukaan, onko valmis menemään työn perässä ja mikä työllisyystilanne on omassa kunnassa jos ei oo valmis lähtemään työn perässä”

”Ajattelen, että voin muuttaa jos en löydä töitä. Olen valmis tekemään työtä myös lähikunnissa kulkien kotikaupungista. Jos vaihtoehto on olla työtön tai kulkea töissä toisella paikkakunnalla, niin valitsen kulkemisen työkokemuksen saannin takia ja sen takia, että sitten on parempi mahdollisuus saada sitten töitä lähempää”

Työllistymisen suhteen kaikkien haastatteluun osallistuneiden nuorempien sosionomiopiskelijoiden kohdalla nousi esille ikäasia. Nuoremmat kokivat, että iältään vanhemmat sosionomiksi (AMK) valmistuvat ovat paremmassa asemassa työmarkkinoilla jo pelkästään heidän ikänsä ja elämäkokemuksensa takia. Nuoret sosionomiopiskelijat pohtivat myös omaa auktoriteettiaan ja uskottavuutta eri asiakasryhmiä kohdatessaan ja nostivat esiin epävarmuustekijöitä muun muassa siitä, miten asiakkaat heihin suhtautuvat.

”Koen, että jos ikää olis enemmän, se antais auktoriteettia”

”Siinä on pieni ristiriita, että ohjaa työssä itseään vanhempia ja kokeeneempia henkilöitä”. Koen että asiakkaiden on vaikeampi suhtautua sillojn”

”Että saisko mitään kontaktia ja vaikuttavuutta vaikka joihinkin muutamaa vuotta itseään nuorempiin”

Opiskelijat pohtivat työllistymishaaveitaan ja tulevaisuuttaan myös pidemmällä tähtäimellä. Opiskelijat visioivat omaa tulevaisuuttaan muun muassa esimies- ja/tai kehittämistehtävissä, mutta kokivat, että niihin tehtäviin tarvitsisi sosionomikoulutuksen lisäksi jonkinlaista lisäkoulutusta esimerkiksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon muodossa. Kaikki eivät pitäneet uralla etenemistä mitenkään ensiarvoisena intressinä.

”Mietin, että jos noita ylemmän AMK:n opintoja täydentävästi vielä lisäksi. Et en nää itseäni ylempänä esimiehenä, mutta joku tällainen alempi -kehittäminen, henkilöstön toiminta ja semmonen. Vaatii ehkä varmaan vähän lisäkoulutusta, mutta ei mitään kovin laajaa tuollaisiin tehtäviin.”

”Mua kiinnostaa johtotehtävät, mutta tällä koulutuksella en. Sitten kävisin ylemmän amk:n, jota oon vähän haaveillu”

”Mulle riittää, että oisin vaan ohjaaja. Jos mulle tarjottais, että vois mennä ylemmäksi niin voisin harkita, mutta ei se oo päätavoite”

Osa haastateltavista mietti myös sosiaalityön yliopisto-opintojen suorittamista ainakin jossakin vaiheessa tulevaisuutta. Vaakakupissa painoi muun muassa sosionomien keho palkkaus sosiaalityöntekijän palkkaan nähden.

”Voisin mennä yliopistoon sosiaalityön maisteriksi ihan jo sen palkanki takia”

”Varsinkin silloin koulun alussa mulla oli sellainen, että kyllä sitten vielä joskus luen sen pätevyyden, että voi tehdä sitten niitäkin juttuja jos haluaa. Mutta nyt on ehkä semmonen olo, että ois kiva tehdä näitä töitä aluksi ja sitten jos joskus vielä innostaa, niin lukee sen”

Haastateltavista osa oli epävarmoja siitä, tuleeko heidän tulevaisuutensa pidemmällä tähtäimellä olemaan sosiaalialalla. Sosionomi (AMK)-tutkinto nähtiin kuitenkin korkeakoulututkintona, joka mahdollistaa hyvin erilaisiin tehtäviin hakeutumisen.

”En sano että oisin sosiaalialalla uranuurtajana monta kymmentä vuotta, mutta voi olla että oon. En oo jumittautunu tähän ajatukseen, että oon nyt sosionomi, vaikka se on ollu yks etappi. Mutta en tiää onko se lopullinen, eikä tarvikkaa tietää”

”Aika näyttää, mistä jään eläkkeelle. Nyt on kuitenkin kohta semmonen korkeakoulututkinto, jolla voi hakea hirveän moneen paikkaan”

Sosionomiopiskelijoiden pidemmän tähtäimen tulevaisuusvisiot noudattelevat hyvin pitkälti tämän ajan henkeä siitä, että normaalin uralla etenemisen lisäksi nykyisin voidaan tehdä työuran aikana hyvin monenlaisia töitä ja opiskella useampikin ammatti.

4.3 Yhteenvetoa haastatteluista

Sosionomin (AMK) työllistymistä pidettiin yleisesti hyvänä, joskin alueellisia haasteita työllistymisessä nähtiin olevan. Tutkimustulokseeni peilaten selvitin sosionomien (AMK) työllistymistilannetta Lapin ja Oulun alueella. Valtakunnallisen ammattibarometrin mukaan Lapin alueen barometri kertoo, että Kemi-Tornio-alueella sosiaalialan ohjaajista sekä neuvojista on tällä hetkellä ylitarjontaa, muualla Lapin ELY-keskuksen alueella työmarkkinatilanne on tasapainossa. Lastentarhanopettajista on pulaa erityisesti Itä- ja Pohjois-Lapin sekä Rovaniemen alueella. Oulun seudulla sosiaalialan ohjaajien ja neuvojien sekä lastentarhanopettajien työmarkkinatilanne on tasapainossa. (Ammattibarometri 2018.)

Miesten työllistyminen sosiaalialalle nähtiin tutkimustuloksissani erittäin hyvänä. Miespuolisten sosionomien (AMK) nähtiin olevan etulyöntiasemassa työhönottotilanteissa erityisesti sellaisissa työpaikoissa, joissa työntekijän auktoriteetti korostuu. Tutkimustietoa kyseisestä asiasta ei tällä hetkellä löydy. Suomalaiset työmarkkinat varsin segregoituneet sukupuolen mukaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että naiset työskentelevät pääasiassa niin sanotuissa "naisten töissä" naisvaltaisessa ympäristössä ja miespalkansaajat taas löytyvät useimmiten "miesten töistä" muiden miespuolisten työtovereiden seurasta. Ammatillinen segregatio sukupuolen mukaan näyttää hieman lieventyneen Suomessa, mutta tahti on ollut hidasta. (Lehto & Sutela, 2008, 87.) Olemassa olevan tutkimustiedon mukaan kansainvälisesti verrattuna suomalaiset työmarkkinat jakautuvat poikkeuksellisen voimakkaasti naisten ja miesten töihin ja sosiaaliala kuuluu naisvaltaisimpiin aloihin Suomessa. Muutokset työmarkkinoilla ovat hitaita ja koulutus- sekä ammatinvalintaratkaisut näkyvät työmarkkinoilla hitaalla juoksulla. (Sajavaara & Haapasalmi 2013, 7.) Vuonna 2010 sosiaalialan ohjaajista, neuvojista ym. vastaavista työntekijöistä naisia oli 78,9% ja sosiaalialan hoitajista 92,7% (Pietiläinen 2013, 72). Positiivisena asiana työllistymisen suhteen nähtiin sosionomien (AMK) työmahdollisuuksien monipuolisuus siten, että alan sisällä on hyvät mahdollisuudet vaihtaa halutessaan erilaisiin työtehtäviin.

Varhaiskasvatuksen tiekartta-asian tiimoilta vastaajat olivat huolestuneita lastentarhanopettajien riittävydestä ja varhaiskasvatukseen suuntautuneiden/suuntaavien sosionomiopiskelijoiden, sekä jo alalla olevien ammatti-identiteettiin liittyvistä seikoista. Sote-uudistuksen ajateltiin parantavan sosionomien (AMK) työllistymis- ja työmarkkina-asemaa, mikäli uudistus synnyttää sosiaalialan työpaikkoja merkittävästi. Sote-uudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitä kustannuksia. Pohjola & Viinamäki (2016) ovat artikkelissaan pohtineet sosiaalialan substanssiosaamisen ja sosiaalipalveluiden merkitystä hyvinvointipalvelujen tuottamisen rakenteellisten uudistusten ristipaineissa. Sosiaalipalveluissa on ratkaistavia ongelmia muun muassa palvelujen piiriin pääsyssä, palveluiden saatavuudessa ja saavutettavuudessa sekä osaamisen työnjaolisessa kohdentumisessa, erikoisosaamisessa sekä palvelutasossa. Palvelujen rakenteellinen uudistaminen lainsäädäntöuudistuksineen haastaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstön työvoimatarpeen ja ammatillisen osaamisen suhteessa väestön palvelutarpeisiin. Työvoima- ja koulutustarpeiden ennakkoinnin yhteen osuvuus on avainasemassa tulevaisuuden hyvinvointipalvelujen kysynnän ja tarjonnan kohtaamisessa. (Viinamäki & Pohjola 2016.)

Sosionomi-ammattinimikkeen ajateltiin olevan edelleen jokseenkin tuntematon ja jäävän pimentoon sen takia, että sosionomit (AMK) harvoin työskentelevät kyseisellä tutkintonimikkeellä työtehtävissään. Alan tehtävänimikekirjo nähtiin laajana, mutta opiskelijoille itselleen oli selvä oma työkenttensä sosionomi (AMK) -tutkinnolla. Opinnäytetyössäni esiin tuleva sosionomin (AMK) -ammattinimikkeeseen liittyvä tulos liittyy olennaisesti sosiaalialan laajaan tehtävänimikekirjoon. Aiheeseen liittyvä tutkimustieto osoittaa sosiaalialan tehtävänimikkeiden määrän olevan hyvin laaja. Vuosien 2009 ja 2017 välillä määrä on vaihdellut 70:stä aina noin sataan eri nimikkeeseen. Vuonna 2017 eri nimikkeitä oli 75. Sosionomeilla (AMK) yleisin nimike on lastentarhanopettaja. (Landgrén & Pesonen 2017, 19.)

Osa haastatteluun vastanneista oli myös kohdannut sosiaalialalla sosionomien (AMK) ja lähihoitajien rinnastettavuusilmiön, joka näkyi tehtäväkuvien ja palkkauksen epäselvyyksinä vammaistyön ja perhetyön sektoreilla. Tutkimustiedon mukaan sosiaalialan epätarkoituksenmukaisen sijoittuminen on vähentynyt. 2016

tehdyn tutkimuksen vastaushetkellä sosionomeista (AMK) 2 % oli tehtäviinsä nähden ylikoulutettuja. Luku on ollut vuonna 2011 6 %. (Landgrén & Pesonen 2017, 19.)

Sosiaalialan tai siihen rinnastettavan työn tekeminen opintojen ohessa oli yleistä ja valmistumisen jälkeisen työllistymisen nähtiin olevan yhteydessä opiskeluajan aktiivisuuteen eli opintojen ohessa tehtyyn työhön. Nopeaa valmistumisen jälkeistä työllistymistä pidettiin tärkeänä, jotta yhteys alaan säilyisi mahdollisimman hyvänä. Sosionomin (AMK) työ uran alkuvaiheessa nähtiin hyvin pitkälti pätkätöinä, mutta pätkätyöt nähtiin erittäin tärkeänä alan työkokemuksen kartuttamisen kannalta. Olemassa olevan tutkimustiedon mukaan määräaikaiset työsuhteet, satunnainen työ tai keikkatyö ovat edelleen yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollossa tyypillisiä erityisesti vastavalmistuneiden ja naisten kohdalla. Määräaikaisuuksien lukumäärä sosiaalialalla on muihin korkeasti koulutettuihin aloihin verrattuna suuri ja määräaikaiset työsuhteet lisäävät luonnollisesti työn jatkuvuuteen liittyvää sekä taloudellista epävarmuutta. Myös haasteet työmotivaatiossa sekä työyhteisöön sitoutumisessa liittyvät tutkimustiedon mukaan olennaisesti määräaikaisiin työsuhteisiin. (Landgrén & Pesonen 2017, 22, 24.)

Haastateltavat näkivät oman henkilökohtaisen työllistymisen aika positiivisena ja positiivisuus korostui etenkin niiden kohdalla, jotka olivat jo opiskelujen ohella päässeet alan töihin. Haasteena työllistymisessä nähtiin muun muassa sosiaalialan työpaikkojen suuret hakijamäärät ja oma erottuminen massasta. Tilastollinen tutkimustieto osoittaa, että ammattikorkeakoulujen hyvinvointialojen valmistusmäärät ovat kasvaneet viime vuosien aikana. Vuonna 2010 hyvinvointialalta valmistui 1930 osaajaa ja sosionomiksi valmistuvien määrät ovat kasvaneet vuosittain. Vuonna 2017 valmistui 2526 hyvinvointialan osaajaa eli yli 500 sosionomia enemmän kuin vuonna 2010. (Opetushallinnon tilastopalvelu 2018.)

Haastatteluun osallistuneet nuoremmat sosionomiopiskelijat kokivat, että iältään vanhemmat sosionomiksi (AMK) valmistuvat ovat paremmassa asemassa työmarkkinoilla jo pelkästään heidän ikänsä ja elämäkokemuksensa takia. Faktista tietoa sosiaalialan ikäsyrrjintään liittyen ei löydy, mutta tutkimustietoa työelämän

ikäsyrynnästä yleisesti kuitenkin löytyy. Tutkimustieto osoittaa, että vaikka yleisesti ajatellaan, että ikäsyryntä kohdistuu vanhempiin työntekijöihin, myös nuoriin työntekijöihin kohdistuva syrjintä on yleistä. Sutelan & Lehdon (2013) tekemän työolotutkimuksen mukaan ikääntymiseen perustuva syrjintä näyttää vähentyneen tasaisesti 1990-luvun lopun jälkeen ja nuoriin kohdistuva syrjintä on yleistyneen. Vuonna 1997 alle 30-vuotiaista kuusi prosenttia kertoi kokeneensa nuoreen ikään perustuvaa syrjintää, kun taas vuonna 2013 vastaava osuus oli kasvanut kahdeksaan prosenttiin. Vastaavasti yli 50-vuotiaista palkansaajista vuonna 1997 seitsemän prosenttia kertoi kokeneensa vanhaan ikään kohdistuvaa syrjintää, mutta vuonna 2013 heitä oli enää neljä prosenttia. (Sutela & Lehto 2013, 120.)

Haastateltavat pitivät tulevaisuusvisioita pohtiessaan epätodennäköisenä, että jäisivät valmistumisen jälkeen täysin ilman työtä. Hyvin mahdollisena pidettiin kuitenkin sitä, ettei valmistumisen jälkeen välttämättä heti työllisty sellaiseen tehtävään, jota ensisijaisesti haluaisi sosionomina (AMK) tehdä. Työn perässä oltiin valmiita myös muuttamaan, mikäli rajoittavia tekijöitä ei ole. Pitkää työmatkaa ei nähty mitenkään mielekkäänä vaihtoehtona, mutta kulkemaan oltiin valmiita työkokemuksen saannin takia ainakin väliaikaisesti. Sosionomiopiskelijoiden tulevaisuusvisioissa ja pidemmän tähtäimen urahaaveissa nousi esiin esimieshaaveita sekä jatkokoulutussuunnitelmia. Kaikki eivät kuitenkaan pitäneet esimies-tehtäviä tai uralla etenemistä mitenkään ensiarvoisena intressinä. Esimies- ja kehittämistehtäviä mieltivät näkivät, että kyseisiin tehtäviin pelkkä sosionomitutkinto ei riitä ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto nousi varteenotettavaksi vaihtoehdoksi sosionomitutkintoa täydentämään. Myös sosiaalityön yliopisto-opinnot nousivat tulevaisuuden haaveisiksi. Kaikille ei ollut täysin varmaa edes se, tuleeko heidän tulevaisuutensa pidemmällä tähtäimellä olemaan sosiaalialalla.

5 POHDINTA

Oma kiinnostukseni sosionomin (AMK) työmarkkina-asemaan sai minut valitsemaan tämän aiheen opinnäytetyöni aiheeksi. Jo aiheeseen perehtyessäni huomasin, että tuoreita tutkimuksia sosionomin (AMK) työllistymisestä sekä työmarkkina-asemasta löytyy 2010-luvulta heikosti. Tutkimukset sekä selvitykset aiheesta painottuvat 2000-luvun loppupuolelle. Viime vuosina intressinä on ollut sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto ja sen suorittaneiden työllistymiseen sekä työmarkkina-asemaan liittyvä tutkimus. Tämä johtunee siitä, sosionomi (ylempi AMK) osaamisen paikka tehtävärakenteissa on selkiytymätön. Opinnäytetyöni kautta sain perehtyä sosionomin (AMK) työmarkkina-asemaan syvemmin, sillä paneuduin aiheeseen sekä teoretiedon pohjalta että haastatteluista saadun tiedon kautta. Opinnäytetyön tekeminen oli prosessina mielenkiintoinen ja oman ammatillisen kasvun kannalta tärkeä kokemus.

Opinnäytetyö prosessina on pidempiaikainen ja monivaiheinen prosessi, joka vaatii sitoutumista. Minulle oli luontevaa tehdä opinnäytetyö yksin ja olla siltä osin riippumaton kenenkään toisen osapuolen aikatauluista. Tämänkaltaisessa opinnäytetyössä ei kuitenkaan riitä, että aikatauluttaa oman tekemisen, vaan aikatauluja täytyy yhteensovittaa monien eri osapuolten kanssa. Minun työssäni muut osapuolet olivat opinnäytetyön ohjaajat sekä kuusi haastateltavaa. Opinnäytetyö prosessina on vaatinut minulta tekijänä paineen- ja pettymysten sietokykyä sekä sopeutumista muutoksiin Opinnäytetyöprosessini lähti hyvin käyntiin teoreettisen viitekehyksen rakentamisella. Pohdintoja tässä vaiheessa tuotti se, että aikaisempia tutkimuksia aiheesta oli niukasti ja lähdeaineisto jokseenkin vanhaa. Suurimmat käänneet opinnäytetyöprosessissani kuitenkin sijoittuivat siihen hetkeen, kun haastateltavia ei saatukaan alkuperäisten suunnitelmien mukaan ja opinnäytetyön suhteen piti tehdä uusia linjauksia. Tutkimuksiin liittyy aina riskejä ja suunnitelmien muutostarpeita ja minun opinnäytetyöni kohdalla ne olivat konkreettisia. Usko työn valmistumiseen ei ole koskaan kuitenkaan ollut koetuksella.

Haastattelujen auki kirjoittaminen ja analyysivaihe selkeyttivät omaa työskentelyäni tulosten aikaansaamiseksi. Käytin analyysivaiheeseen paljon aikaa. Onnis-

tuin mielestäni saamaan haastattelujen kautta arvokasta tietoa sosionomiopiskelijoiden ajatuksista. Toivon, että tämän työn kautta saan välitettyä myös muille tietämystä siitä, mitä sosionomiopiskelijat ajattelevat sosionomien (AMK) työllistymisestä sekä työmarkkina-asemasta ja millaisena tämän päivän sosionomiopiskelijat näkevät omat työllistymisvisionensa ja tulevaisuutensa.

5.1 Johtopäätökset

Tutkimus ei ole valmis vielä tulosten analysoinnin jälkeen, vaan tuloksia on vielä selitettävä ja tulkittava. Tulkinta tarkoittaa aineiston analyysissä esiin nousevien merkitysten selkiyttämistä ja pohdintaa eli sitä, että tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä johtopäätöksiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 229-230.)

Opinnäytetyöni tarkoitus oli selvittää Lapin ammattikorkeakoulussa opiskelevien sosionomiopiskelijoiden ajatuksia sosionomien (AMK) työllistymisestä ja työmarkkina-asemasta sekä ajatuksia heidän omista työllistymisvisioistaan eli työllistymis- ja työnäkymistään. Opinnäytetyössäni saadut tulokset antavat vastauksia tutkimuskysymykseen sen eri osa-alueilla. Tuloksissa ilmentyy sosionomiopiskelijoiden ajatukset sosionomin (AMK) työllistymisestä sekä työmarkkina-asemasta yleisesti sekä myös heidän omat työllistymis- ja työnäkymävisionensa. Tuloksista nousee vahvasti esiin se, että loppuvaiheen sosionomiopiskelijat ovat itse hyvin perillä sosionomin (AMK) työllistymiseen ja työmarkkina-asemaan liittyvistä asioista etenkin valitsemallaan suuntautumisalueella ja ovat myös hyvin aktiivisia oman henkilökohtaisen työllistymisensä ja työuransa suhteen.

Sosionomi (AMK) työn sisällöstä ja osaamisesta ollaan historiallisesti ja työelämään sijoittumisen näkökulmista yksimielisiä, mutta siltikin on ollut haasteita vakiinnuttaa sosionomien (AMK) paikka työelämässä. Kaikesta huolimatta sosionomit (AMK) ovat työllistyneet hyvin. (Kolkka 2008, 132.) Sosiaalialan ammattikorkeakoulutetuilla ei ole sellaista professiota, kuten esimerkiksi sosiaalityöntekijöillä on (Kolkka 2008, 127) ja selkeän professionaalisen profiilin selkiytymättömyys näkyy muun muassa ammatti- ja

työnimikkeiden lisääntyvänä kirjavuutena (Saari & Viinamäki 2010, 190). Kyseiset näkökulmat nousivat esille myös opinnäytetyöni tuloksissa.

Työelämään sijoittumisen suhteen haastateltavat kokevat sosionomien (AMK) työllistymismahdollisuudet hyvänä ja sosiaaliala koetaan monipuolisena alana, jonka sisällä on mahdollista halutessaan vaihtaa eri sektoreille ja erilaisiin työtehtäviin. Haastatteluun osallistuneet sosionomiopiskelijat näkevät ja tunnistavat oman paikkansa työelämässä ja heille on selkeää se, mihin kaikkeen heillä on mahdollisuudet sosionomina (AMK) työllistyä. Opinnäytetyöni tuloksissa profession selkiytymättömyysnäkökulma näyttäytyy opiskelijoiden mielteillä sosionomi (AMK) -tutkintonimikkeen pimentoon jäämisestä sekä työ- ja tehtävänimikkeiden laajakirjoisuudesta eli siitä, että sosionomit (AMK) työskentelevät harvoin tutkintonimikkeellään, sillä se jää varsinaisen työ- tai tehtävänimikkeen taakse. Tämän ajatellaan osaltaan vaikuttavan siihen, että sosionomi (AMK) -tutkintonimike jää sinällään tuntemattomaksi esimerkiksi valtaväestön silmissä. Tässä yhteydessä on huomattava kuitenkin se, että lähde johon viitataan on kymmenen vuoden takainen ja paljon on menty eteenpäin sosionomien (AMK) työelämään sijoittumisen ja työmarkkina-aseman suhteen viime vuosien aikana. Kuitenkin kyseisestä teoriapohjasta nousevat asiat ovat yhä jollakin tapaa läsnä sosionomien (AMK) työllistymis- ja työmarkkina-asemaan liittyvissä aspekteissa ja sen osoittaa myös oma tutkimusaineistoni.

5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää sitä, että tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä (Hirsjärvi ym. 2009, 23). Eettisyys tutkimuksessa on kaikkea läpäisevä periaate, joka on läsnä tutkijan jokaisessa valinnassa. Eettisesti kestävä tutkimus merkitsee sitä, että tutkija punnitsee tietoisesti tutkimusprosessinsa eri vaiheiden luotettavuuden. Tutkija myös pohtii ratkaisujensa merkitystä sille todellisuuskuvalle ja seurauksille, joita hänen tutkimuksensa on luomassa. Tutkimuksen eettisyyttä tarkastellaan monista eri näkökulmista. Lähtökohtana on tiedon intressin etikkaa, mikä sisältää aiheen valinnan, teoreettisen

viitekehysten, tutkimuksen rajauksen ja tutkimuskysymysten asettamisen. Seuraavassa vaiheessa seuraa tiedon hankkimisen etiikka. Tämä kattaa tutkijan suhteen tutkimuskohteeseen, tutkimusjoukkoon sekä aineiston hankinnan toteuttamisen. Tiedon tulkitsemisen vaiheessa etiikkaan liittyvät aineiston analyysivalinnat, analyysin toteuttaminen sekä tulosten tulkinnat, käsitteellistäminen ja niiden esittämisen muotoilut. Nämä kolme tutkimusprosessin vaihetta paikallistavat eettisten valintojen keskeiset kriittiset kohdat ja osoittavat niiden moninaisuuden. (Pohjola 2007, 11–12.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ei voi sanoutua irti arvolähtökohdista, sillä arvot muovaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Myöskään objektiivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä, sillä tutkija ja se mitä tiedetään kietoutuvat saumattomasti toisiinsa. Tulokseksi voidaan saada vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Yleisesti sanotaankin, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä pikemmin löytää ja paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksiin kuuluu kaikenlainen tieteellinen vilppi, harhaanjohtaminen sekä vähättely. Eettisiin kysymyksiin kuuluvat myös monet aineistonhankinnan juridiikkaan, anonymiteettiin sekä arkistointiin liittyvät asiat. (Hirsjärvi ym. 2009, 26-27.) Opinnäytetyöni aineistonkeruuvaiheessa haastateltavia informoitiin haastattelusta sekä kerrottiin heidän anonymiteettinsä säilyttämisestä koko tutkimuksen ajan. Haastatteluvaiheessa haastateltaville korostettiin, että opinnäytetyön tulokset tulee olemaan sellaisessa muodossa, ettei ketään voida tunnistaa niistä. Opinnäytetyön loppuraportissa olevat autenttiset lainaukset ovat valittu siten, ettei niistä voi tunnistaa ketään. Nauhoitetut aineistot säilytin itsellä ja poistin ne, kun olin litteroinut aineistot tekstimuotoon. Litteroin haastattelut sana sanalta, jotta virhetulkintoja ei pääsisi syntymään. Tuloksia analysoidessa keskityin olemaan puolueeton, etteivät haastatteluista saadut tulokset väärentyisi tai etten alkaisi tulkita niitä. Kaikki tekstiaineistojen muodot alkuperäisistä aineistoista analysoituun aineistoon säilytin omassa hallussani ja aineiston analyysivaiheen jälkeen hävitin ne asianmukaisesti. Aineistot kulkivat matkan varrella niin tiedostoina, kun paperiversioinakin. Tekstitiedostot poistin

sekä koneelta että muistitikulta, johon kaikki aineistot oli tallennettu varmuuskopioina. Paperiset aineistot hävitin silppurin avulla.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita aineiston keruusta tulosten tulkintaan saakka (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt selostamaan opinnäytetyöprosessini mahdollisimman tarkasti aineiston keruusta tuloksiin saakka, jotta opinnäytetyön lukija pysyy tietoisena siitä mitä koko prosessi on pitänyt sisällään. Olen myös pyrkinyt antamaan selkeän kuvan siitä, että opinnäytetyöni kohdalla kaikki ei mennyt niin kuin alun perin oli suunniteltu, vaan jouduin muuttamaan alkuperäistä tutkimussuunnitelmaa jo alkumetreillä ja viemään opinnäytetyötä eteenpäin sen ehdoilla.

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Luotettavuuden ja uskottavuuden suhteen ajattelen, että käyttämäni laadullinen tutkimusmenetelmä toimi hyvin siinä, mitä sen oli tarkoitus tutkia. Tässä opinnäytetyössäni kuitenkin pienen tutkimusaineiston takia tutkimustuloksia ei voi yleistää, sillä saadut tulokset ovat vain pienen sosionomiopiskelijajoukon ajatuksia sekä pohdintoja, eivätkä sinällään millään tavalla yleistettävissä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida saturaation käsitteellä, jolla tarkoitetaan aineiston riittävyttä (Hirsjärvi ym. 2009, 182). Tässä opinnäytetyössä saturaatiota ei saavutettu aineiston hankinnassa pienen tiedonantajamäärän takia.

Toisen tekstiä lainatessa, lainaus on aina osoitettava asianmukaisin lähdemerkinnöin. Luvaton lainaaminen on kaikki sellainen toiminta, jossa jonkun toisen tekstiä esitetään omana. Myös asiasisältöjä lainatessa on lainaukset osoitettava. (Hirsjärvi ym. 2009, 26.) Opinnäytetyöni kirjallisuutena pyrin käyttämään luotettavia lähteitä ja olemaan kriittinen lähdevalinnoissa. Lisäksi pyrin erittelemään selvästi, mikä työssäni on omaa ja mikä lainattua tekstiä sekä tekemään asianmukaiset lähdemerkinnät alkuperäislähteisiin. Olen pyrkinyt toteuttamaan opinnäytetyöni annettuja opinnäytetyöhöjeita mukailleen. Kokonaisuudessaan olen pyrkinyt toteuttamaan opinnäytetyöni eettisten arvojen mukaisesti ja huomioimaan

opinnäytetyötekoprosessissani kaikki luotettavuuteen vaikuttavat asiat. Mikäli opinnäytetyössäni ilmenee jotakin epäeettistä, on se tehty täysin epähuomiossa.

5.3 Jatkotutkimusideat

Opinnäytetyössäni nousi esille sosionomiopiskelijoiden ajatukset miespuolisten sosionomien (AMK) asemasta naisvaltaisella sosiaaalialalla. Tutkimusehdotuksena heittäisinkin idean selvittää miessosionomien (AMK) työllistymistä sekä asemaa sosiaaalialalla. Ovatko miessosionomit (AMK) etulyöntiasemassa sosiaaalialalla ja halutaanko heitä työllistää erityisesti joihinkin tiettyihin tehtäviin? Mikäli näin on, niin mistä se johtuu? Lisäksi voisi selvittää, onko mies- ja naissosionomien (AMK) urakehityksessä eroja.

LÄHTEET

Ammattibarometri 2018. Lapin ammattibarometri 1/2018. Viitattu 14.4.2018 [https://www.ammattibarometri.fi/vertailu.asp?maakunta=lappi&vuosi=18i&kieli=.](https://www.ammattibarometri.fi/vertailu.asp?maakunta=lappi&vuosi=18i&kieli=)

Ammattibarometri 2018. Oulun seutu ammattibarometri 1/2018. Viitattu 14.4.2018 [https://www.ammattibarometri.fi/vertailu.asp?tetoimis-tot=Oulu&vuosi=18i&kieli=.](https://www.ammattibarometri.fi/vertailu.asp?tetoimis-tot=Oulu&vuosi=18i&kieli=)

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Helsinki: Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ry. Viitattu 4.1.2017 http://www.arene.fi/sites/default/files/PDF/2017/arene_sosionomiselvitys_pitkaRaportti_fin.pdf.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Vastapaino.

Happo, I. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa Sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointijärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 104.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Viitattu 14.4.2018 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf>.

Kinos, S. 2015. Selvitys Sosionomi (YAMK) -opiskelijoiden koulutustausta, työkokemuksesta ja tavoitteista työuralle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.5.2018 <https://www.innokyla.fi/documents/764805/87059c64-36f2-47cf-98beda21cdbc1139>.

Kolkka, M. 2008. Ammattiin oppiminen merkitysrakenteiden muutoksena. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa Sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointijärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 125,127,132.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä 26.6.2015/817.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272.

Landgrén, S. & Pesonen, T. 2017. Vastavalmistuneiden urapolut 2017. Vuosina 2015 – 2016 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 8.12.2017 https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/11/vastavalmistuneiden_urapolut_2017.pdf.

Lehto, A-M. & Sutela, H. 2008. Työolojen kolme vuosikymmentä. Työolotutkimuksen tuloksia 1977-2008. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 2.5.2018 https://tilastokeskus.fi/tup/julkaisut/tiedostot/isbn_978-952-467-930-5.pdf.

Linnanvirta, S. 2013. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden urakehitys. Selvitys ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden Talentian jäsenten kokemuksista urakehityksestään ja tutkinnon suorittamisesta. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 2.5.2018 https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/Sosionomi_ylempi_AMK_tutkinnon_suorittaneiden_urakehitys2.pdf.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Niemi, L. 2008. Sosionomin (AMK) paikantamishistoriaa. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointijärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 10, 28-29, 32.

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen. Viitattu 14.4.2018 https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20tutkinnot%20-%20koulutusala.xlsb.

Pietiläinen, M. 2013. Työ, talous ja tasa-arvo. Tilastokeskus. Viitattu 2.5.2018 http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/tytata_201300_2013_10369_net.pdf

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 11-12.

Rahko, E. 2011. Samassa veneessä sosiaalialalla. Tutkimus sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kokemuksista työparityöstä. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet. Viitattu 9.12.2017 <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=90906602-0672-484f-ac5e-e363e41c793a>.

Rantanen, T. & Toikko, T. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja sosiaalityön tutkimus. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa Sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointijärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 89,91-92,95-96.

Rinne, P.2010. Sosionomi (AMK) -osaamisen haasteet muuttuvissa palvelurakenteissa. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010-2025 -Havainnot ja päätelmiä sosionomien (AMK & YLEMPI AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 122-123.

Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (AMK ja YLEMPI AMK) ydinosaamisen avajina. Teoksessa L. Viinämäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010-2025 -Havainnot ja päätelmiä sosionomien (AMK & YLEMPI AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 9,13,15-16.

Saari, E. & Viinämäki, L. 2010. Ennakointeja sosionomien (AMK ja ylempi AMK) paikasta tulevaisuuden hyvinvointipalvelujärjestelmän ammattilaisina. Teoksessa L. Viinämäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010-2025 -Havainnot ja päätelmiä sosionomien (AMK & YLEMPI AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 190.

Sajavaara, A. & Haapasalmi, J. 2013. Naiset ja miehet työelämässä. Elinkeinoelämän keskusliitto EK. Viitattu 14.4.2018 https://ek.fi/wp-content/uploads/naisetmiehet_maaliskuu2013.pdf.

Santala, J. 2008. Sosiaalityö sosionomien (AMK) kodiksi -sosionomien (AMK) ja sosiaalityöntekijöiden välisestä työnjaosta kunnallisessa sosiaalityössä. Teoksessa L. Viinämäki (toim.) 14 puheenvuoroa Sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointijärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 76.

Sosiaalialan AMK-verkosto 2016. Sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen. Viitattu 14.4.2018 <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>.

Sosiaalialan AMK-verkosto 2016. Sosionomi (AMK) kompetenssit ja varhaiskasvatuksen ydinosaaminen. Viitattu 14.4.2018 <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/7b605176-cddd-4bab-b0e4-3b99865d2fa2>.

Suomen Sosionomit ry 2018. Keskustelukanava sosionomeille. Viitattu 5.1.2018 <https://www.suomensosionomit.fi/keskustelukanava-sosionomeille/>.

Sutela, H. & Lehto, A-M. 2013. Työolojen muutokset 1977-2013. Tilastokeskus. Viitattu 14.4.2018 http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/ytmv_197713_2014_12309_net.pdf.

Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.7.2005/608.

Viinämäki, L. 2008. Sosionomi (AMK) koulutus- ja työmarkkinakansalaisena. Teoksessa L. Viinämäki (toim.) 14 puheenvuoroa Sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointijärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 197-198, 200.

Viinämäki, L. & Pohjola, A. 2016. Tutkimus sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 1/2016. Viitattu 2.5.2018 <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121619/A%201%202016%20Viinamaki%20Pohjola.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.

Viinämäki, L. & Pohjola, A. 2016. Sosiaalialan T-osaaminen Sote-uudistuksessa. Journal of Finnish Universities of Applied Sciences 2/2016 Viitattu 2.5.2018 <https://uasjournal.fi/tyoelama/sosiaalialan-t-osaaminen-sote-uudistuksessa/>.

LIITTEET

- Liite 1. Sosiaalian ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit
- Liite 2. Sosiaalian ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksenkompetenssit
- Liite 3. Teemahaastattelukysymykset
- Liite 4. Haastattelukutsu

SOSIAALIALAN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN KOMPETENSSIT

Hyväksytty sosiaalialan AMK-verkoston verkostokokouksessa Kuopiossa 29.4.2016

SOSIAALIALAN EETTINEN OSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- ymmärtää oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa merkityksen asiakastyössä
- osaa toimia arvoriitiriitoja sisältävissä tilanteissa eettisesti perustellusti
- osaa edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa
- osaa asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle

ASIAKASTYÖN OSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa luoda ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen sekä arvioida asiakkaan palvelutarpeita
- osaa tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä sekä perheiden arkea ja perheenjäsenten keskinäisiä suhteita
- osaa osallistaen suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan palveluprosessin
- tunnistaa hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä sekä osaa soveltaa ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmia
- osaa tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita, asiakasryhmiä ja yhteisöjä
- osaa soveltaa ja arvioida asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja menetelmiä
- osaa toimia kulttuurisensitiivisesti ja moninaisuutta tukien asiakastyössä sekä edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua
- osaa tehdä ohjaustyötä erilaisissa sähköisissä toimintaympäristöissä ja ohjata asiakkaita e-Palvelujen käytössä
- osaa arvioida asiakastyötä ja dokumentoida sitä asiakaslähtöisesti

SOSIAALIALAN PALVELUJÄRJESTELMÄOSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa jäsentää hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen liittyviä paikallisia ja globaaleja haasteita sekä niiden vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuoltoon
- tuntee alan juridisen säädöspohjan ja osaa soveltaa keskeistä lainsäädäntöä
- hallitsee sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kasvatus- ja koulutuspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen tavat sekä niiden ohjauksen ja valvonnan
- tuntee sosiaaliturvan ja hyvinvointipalvelujärjestelmät julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla sekä hallitsee sosiaaliturvaohjauksen
- osaa sovittaa yhteen palveluita tarvelähtöisesti ja toimia muutoksen eteenpäin viejänä
- osaa toimia aktiivisena sosiaalialan asiantuntijana ja perustella asiakkaan etua sekä moniammatillisessa että monialaisessa yhteistyössä

KRIITTINEN JA OSALLISTAVA YHTEISKUNTAOSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- kykenee ammatilliseen kriittiseen reflektioon
- osaa analysoida epätasa-arvoa, huono-osaisuutta sekä hyvinvointia tuottavia kansallisia ja globaaleja rakenteita ja prosesseja sekä ehkäistä syrjäytymistä
- kykenee puolustamaan haavoittuvassa asemassa olevien ja vaiennettujen ihmisten etuja sekä tuomaan poliittiseen päätöksentekoon ja vastuullisille toimijoille tietoa kohtuuttomista elämäntilanteista
- tuntee julkishallinnollisen päätöksentekojärjestelmän ja osaa toimia sen toiminta-periaatteiden mukaan
- osaa edistää kansalaisten osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä kykenee vaikuttamistyöhön eri toimijoiden kanssa

TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMIS- JA INNOVAATIO-OSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- kykenee innovatiiviseen ongelmaratkaisuun ja verkostotyöhön sosiaalialan kehittämisessä
- osaa kehittää kumppanuuslähtöisesti asiakastyön menetelmiä, työkäytäntöjä sekä palveluprosesseja
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kehittämishankkeita
- osaa soveltaa tutkimus- ja kehittämismenetelmiä toimintakäytäntöjen kehittämiseksi
- osaa tuottaa ja arvioida tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi
- osaa toimia tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti

TYÖYHTEISÖ-, JOHTAMIS- JA YRITTÄJYYSOSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa toimia yhteistyökykyisesti monialaisessa tiimissä ja työyhteisöissä sekä kansainvälisissä ympäristöissä
- osaa toimia työyhteisön lähijohtajana
- tuntee keskeisen työlainsäädännön ja edistää työturvallisuutta
- osaa johtaa itseään sekä edistää omaa ja työyhteisön työhyvinvointia
- osaa arvioida työn laatua, tuloksia ja vaikutuksia
- tuntee talouden ja strategisen johtamisen merkityksen omassa työssään
- tuntee sosiaalialan yrittäjätoiminnan perusedellytykset

SOSIAALIALAN AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN VARHAISKASVATUKSEN KOMPETENSSIT

Varhaiskasvatuksen kompetenssit ovat sosionomin yleisiä kompetensseja täydentäviä. Yleisissä kompetensseissa on useita varhaiskasvatustyössä vaadittavia osaamisalueita. Varhaiskasvatuskelpoisuuden saavuttava sosionomi työskentelee sosiaali- ja kasvatustalouden eettisten periaatteiden ja lainsäädännön mukaisesti. Hän tuntee lasten ja perheiden monialaisen palvelujärjestelmän kokonaisvaltaisesti. Varhaiskasvatusosaaminen on keskeinen osaamisalue.

SOSIAALIALAN EETTINEN OSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa toimia lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti edistämällä ja vahvistamalla lasten osallisuutta, hyvinvointia, huolenpitoa ja suojelua
- osaa toimia varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) ja arvoperustan mukaisesti

ASIAKASTYÖN OSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida lapsen oppimista sekä hyvinvointia tukevaa laaja-alaista ja tavoitteellista, pedagogisesti painottunutta toimintaa
- hallitsee ryhmän ohjaamisen taidot ja varhaiskasvatuksen menetelmällisyyden
- tuntee työelämäläheisesti varhaiskasvatuksen asiakastyön
- ymmärtää leikin merkityksen ja osaa tukea lasten vertaissuhteita lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä
- osaa tukea lasta ja perhettä riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella hyödyntäen päivittäisen kohtaamisen mahdollisuudet
- osaa vahvistaa perheiden ja muun kasvatusyhteisön yhteisöllisyyttä

SOSIAALIALAN PALVELUJÄRJESTELMÄOSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- tuntee varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä ohjaavat asiakirjat ja lainsäädännön ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa ohjata perheitä ja huoltajia tuen piiriin monialaisessa palvelujärjestelmässä
- osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen asiantuntijana moniammatillisessa yhteistyössä

KRIITTINEN JA OSALLISTAVA YHTEISKUNTAOSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa edistää lapsen ja vanhempien kuulluksi tulemista, osallisuutta eri/omissa yhteisöissä ja ympäristöissä ja tukee lasta ja perhettä heidän näkemystensä esilletuomisessa
- osaa tukea lasten toimijuutta ja vertaissuhteita
- tunnistaa lasten kulttuurin ja yhteisön ominaispiirteitä ja käyttää niitä ammatillisessa toiminnassaan
- tekee yhteiskunnallista vaikuttamistyötä ja osallistuu varhaiskasvatuksen aluekehitystyöhön sekä vaikuttaa koulutusten kehittämiseen

TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMIS- JA INNOVAATIO-OSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa arvioida ja kehittää varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria
- osaa soveltaa tutkimuksellisia menetelmiä varhaiskasvatustyössä ja osaa hyödyntää saatuja tuloksia käytäntöjen kehittämiseen

TYÖYHTEISÖ-, JOHTAMIS- JA YRITTÄJYYSOSAAMINEN

Sosionomi (AMK)

- osaa johtaa kasvatusyhteisön pedagogista toimintaa
- osaa kantaa vastuuta omasta ja kasvatusyhteisön työhyvinvoinnista

Liite 3

Teemahaastattelukysymykset:

- Kuvaile millaisena näet sosionomin työllistymisen ja työmarkkina-
aseman tänä päivänä yleisesti?
- Miten ajatuksesi sosionomin työmarkkina-
asemasta ovat muuttuneet opintojen aikana ja minkä takia?
- Kuvaile millainen on henkilökohtainen työllistymis- ja työnäkymäsi
sosionomina
- Millaisia tavoitteita sinulla on sosionomin työkentällä
tulevaisuudessa

Liite 4

Hyvät Lapin AMKssa opiskelevat sosionomiopiskelijat,

Tutkin sosionomi (AMK) -tutkintoon liittyvässä opinnäytetyössäni sosionomi (AMK) -opiskelijoiden ajatuksia työ- ja työllistymisnäkömistä sekä työmarkkina-asemasta.

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on Lapin AMKn sosiaalialan koulutus. Opinnäytetyöni ohjaajina toimivat Heidi Pyöny ja Leena Viinamäki.

Tarvitsen opinnäytetyötäni varten haastateltavia Teistä 2., 4. ja 6. lukukauden opiskelijoista. Haastattelu-
muotona on ryhmähaastattelu. Haastattelen jokaisen lukukauden päivätoteutuksessa opiskelevia opiskelijoita. 6. lukukauden opiskelijoiden kohdalla haastattelu-ryhmät muodostuvat suuntautumisten (lastensuojelu, varhaiskasvatus, vammaistyö, aikuissosiaalityö) mukaan.

Opinnäytetyössä noudatetaan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita ja tietosuojalakeja. Ryhmähaastattelun tuloksia ei voida yhdistää haastateltavan nimeen.

Jokaiseen alla olevaan ryhmään toivotaan 4–6 haastateltavaa.

Haastattelujen ajankohdat:

HAASTATTELUPÄIVÄ AIKA	& OPISKELIJARYHMÄ, haastateltavaa/opiskelijaryhmä	HAASTATTELUTILA
26.2. klo 16.00 – 17.00	K71S17S	ilmoitetaan myöhemmin haastatteluun osallistuville
27.2. klo 16.00 – 17.00	K71S16S	ilmoitetaan myöhemmin haastatteluun osallistuville
14.3. klo 13.00 – 14.00	K71S15S: lastensuojeluun suuntautuvat opiskelijat	ilmoitetaan myöhemmin haastatteluun osallistuville
14.3. klo 14.30 – 15.30	K71S15S: varhaiskasvatukseen suuntautuvat (LTO)	ilmoitetaan myöhemmin haastatteluun osallistuville
20.3. klo 14.30 – 15.30	K71S15S: vammaistyöhön ja kuntoutukseen suuntautuvat	ilmoitetaan myöhemmin haastatteluun osallistuville
20.3. klo 16.00 – 17.00	K71S15S: aikuissosiaalityöhön ja perusturvaan suuntautuvat	ilmoitetaan myöhemmin haastatteluun osallistuville

- Lapin ammattikorkeakoulu tarjoaa kaikille haastatteluun osallistuneille kiitokseksi 5 kpl lounaslippuja.
- Lisätietoja antavat koulutusvastaava Heidi Pyöny (heidi.pyöny@lapinamk.fi) ja opinnäytetyön tekijä Hannamari Liikanen (hannamari.liikanen@edu.lapinamk.fi).
- Ilmoittautumiset Heidi Pyönylle **9.2.2018** mennessä.
- 6 ensimmäiseksi ilmoittautunutta kutsutaan erillisellä vahvistuskutsulla haastatteluun

TERVETULOA ANTAMAAN PANOKSESI SOSIAALIALAN KOULUTUKSEN JA SOSIONOMI (AMK) –TUTKINNON TUEKSI!

Terveisin sosionomiopiskelija Hannamari Liikanen & Lapin ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutus

Heidi Pyöny

YTM, HTM / M. Soc.Sc., M. Adm. Sc.

Koulutusvastaava, sosiaaliala / Head of Degree Programme in Social Services

Hyvinvointipalveluiden osaamisala / School of Social Services, Health and Sports